

sluchovým postižením zcela komplexně, ale nastínit některé důležité aspekty, které kvalitu vzdělávání těchto dětí a žáků významně ovlivňují a mají dosah i do jejich další vzdělávací a profesní dráhy.

Možnosti rozvoje komunikace dítěte a žáka se sluchovým postižením

Dítě se sluchovým postižením se statisticky nejčastěji rodí do slyšící rodiny. Ta, protože nemá zkušenosti s tím, jak se tento hendikep projevuje, nemá zpravidla dlouho žádné podezření (screening sluchu nefunguje u novorozenců plošně, lehká a středně těžká až těžká vada sluchu se nemusí nijak významně projevovat – i přes těžké postižení může dítě reagovat na zvuky v některém frekvenčním pásmu a reagovat na některý typ zvuku). Slyšící rodič neumí komunikovat jinak než mluvenou řečí. Tento rodič se tedy musí učit komunikovat alternativně ihned, společně se svým dítětem. Požadavek na komunikaci rodiče v českém znakovém jazyce je v těchto případech prakticky nerealizovatelný (komunikaci se svým dítětem nemůže odložit na dobu, až se znakový jazyk naučí). V naprosté většině případů je východiskem pro rodiče podporovat mluvenou řeč jednotlivými znaky znakového jazyka neslyšících. Rodič při řeči s dítětem volí kratší věty a klíčová slova doprovází znakem. Jeho znaková slovní zásoba roste spolu s potřebami dítěte i se schopností rodiče znaky si pamatovat a užít je v průběhu komunikace. Český znakový jazyk není mateřským jazykem těchto dětí, jeho nácvik i komunikace v něm je dobrovolná.

Vzdělávání v českém znakovém jazyce je velmi potřebné především pro tyto skupiny dětí a žáků:

- Pokud jsou děti neslyšících rodičů také neslyšící, nemají v raném věku obtíže s rozvojem komunikačních dovedností a s rozvojem myšlení – přirozeně komunikují českým znakovým jazykem. Vzdělávání prostřednictvím znakového jazyka nebo s podporou tlumočnicka v běžných školách je u skupiny neslyšících nebo těžce nedoslýchavých s preferencí ke komunikaci v českém znakovém jazyce nutností.
- U dětí a žáků se sluchovým postižením, u nichž rehabilitace sluchu a řeči neprobíhá optimálním způsobem, není mluvená řeč rozvinuta natolik, aby se jejím prostřednictvím mohlo dítě vzdělávat a aby rozumělo pokynům ve výuce i běžné komunikaci s učiteli a dalšími lidmi. Těmto dětem je třeba poskytnout vzdělávání prostřednictvím českého znakového jazyka (nikoliv jeho variant).
- Skupina slyšících dětí a žáků, jejichž mateřský jazyk je znakový (tj. rodiče jsou neslyšící, v rámci rodiny i mimo komunikují českým znakovým jazykem). Tyto děti komunikují s rodiči znakovou řečí, bez obtíží, efektivně, se stejným průběhem rozvoje, jako v případě nabývání mluvené řeči u slyšících dětí. Obtíže tyto děti začnou mít při vstupu do předškolního vzdělávání – nerozumí mluvené řeči v plném rozsahu, řeč může vykazovat „akustické“ nedostatky (např. jiná melodie, rytmus řeči). Mluvená řeč těchto dětí se později většinou rychle rozvíjí a další opatření v pozdějším věku nejsou zpravidla nutná.

